

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 100/2021-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Barbora Ficeková, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Barbora Ficeková, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 124/2012 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 124/2012 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Pezinok **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Pezinok **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 11. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 124/2012 (ďalej len „namietané konanie“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v namietanom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal mu náhradu trov konania a primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 eur, a túto požiadavku odôvodňuje neprimeranou dĺžkou namietaného konania a s tým súvisiacimi pocitmi bezmocnosti a právnej neistoty.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v namietanom konaní rozhoduje o návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Návrh na začatie konania bol okresnému súdu doručený 25. júna 2012. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo vo veci sťažovateľa meritórne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti uvádza, že konanie v jeho veci prebieha už viac ako osem rokov, pričom dosiaľ nie je právoplatne ukončené. Poukazuje na to, že vo veci už bolo vydané jedno meritórne rozhodnutie 2. mája 2017, toto však bolo z dôvodu zásadných vád zrušené rozhodnutím odvolacieho súdu z 26. októbra 2018. Argumentuje, že v jeho prípade nejde o natoľko skutkovo alebo právne zložitú vec, kde by táto zložitnosť mohla úplne ospravedlniť doterajšiu neprimeranú dĺžku namietaného konania. Zároveň dôvodí, že svojím správaním ako účastník konania k zbytočnému predĺženiu konania nijako neprispel, keďže pri realizácii procesných úkonoch konania vždy dostatočne spolupracoval. Naopak, podľa presvedčenia sťažovateľa dôvodom doterajšej neprimeranej dĺžky konania sú zbytočné prietahy v konaní spôsobené neefektívnym postupom okresného súdu. Sťažovateľ v závere ústavnej sťažnosti dodáva, že súhlasí s tým, aby ústavný súd rozhodol v jeho veci aj bez jeho osobného vypočutia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

4. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 100/2021-13 z 25. februára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti 10. marca 2021 vyzval ústavný súd predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej

stránke ústavnej sťažnosti a k ďalším súvisiacim špecifikovaným okolnostiam, takisto požiadal o zaslanie súdneho spisu sp. zn. 10 C 124/2012.

5. Na výzvu ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu podaním č. k. Spr. 43/21 z 19. apríla 2021, súčasťou ktorého boli aj vyjadrenie zákonnej sudkyne a chronologický prehľad úkonov namietaného konania.

6. Predseda okresného súdu vo svojom podaní poukázal na chronologický prehľad úkonov namietaného konania, ktorý podľa jeho názoru nasvedčuje tomu, že okresný súd vo veci sťažovateľa priebežne konal, tiež uviedol, že konanie bolo pred okresným súdom ukončené vydaním meritórneho rozhodnutia 9. marca 2021. Navrhol ústavnému súdu, aby pri posúdení veci zohľadnil jednak skutočnosť, že v úvodnej etape konania v rokoch 2012, 2013 a 2014 bolo pojednávanie opakovane odročené na základe žiadosti sporových strán na účel mimosúdneho vypořádania veci, ako aj okolnosť opatrení Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky týkajúcich sa pandémie ochorenia COVID-19, ktoré bránili riadnemu prerokovaniu veci. Predseda okresného súdu v závere svojho vyjadrenia navrhol, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednania veci.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 14. mája 2021. Zotrvála v ňom na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti, znovu zdôraznila, že prvé meritórne rozhodnutie okresného súdu z roku 2017 bolo z dôvodu jeho vecnej nesprávnosti zrušené, čím okresný súd fakticky spôsobil oddialenie momentu nastolenia právnej istoty.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaného spisu dospel k záveru, že od ústneho pojednania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle ustálenej judikatúry (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04), ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

10. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Pokiaľ ide o posudzovanie zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľa nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú. Zároveň uvádza, že z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie, ktoré bolo spojené z určitým, aj keď nie veľmi rozsiahlym časovým obdobím. Uvedená okolnosť signalizuje určitý stupeň skutkovej zložitosti, táto však nemôže celkom ospravedlniť zbytočné predĺženie konania ovplyvnené negatívnymi okolnosťami spojenými s vlastným postupom okresného súdu (pozri bod 13, 14 a 15 odôvodnenia nálezu).

11. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľala osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V tejto súvislosti podľa ústavného súdu možno akceptovať obranu okresného súdu spočívajúcu v tvrdení, že k predĺženiu namietaného konania prispel aj samotný sťažovateľ. Ústavný súd totiž z predloženého spisového materiálu zistil viaceré momenty pasivity sťažovateľa ako účastníka konania, ktorými aj samotný sťažovateľ sťažil postup okresného súdu v namietanom konaní. V konkrétnosti ide o prípady neúčasti sťažovateľa na určených termínoch pojednávania, ktoré sa stali dôvodom jeho odročenia (3. október 2012 – pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti oboch strán; 29. november 2013 – sťažovateľ sa pojednávania nezúčastnil; 21. február 2014 – pojednávanie odročené z dôvodu neúčasti sťažovateľa, ktorý bol následne na ďalší termín pojednávania predvolaný pod hrozbou poriadkovej pokuty; 23. apríl 2019 – pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenej neúčasti oboch strán).

12. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

13. Z obsahu spisového materiálu okresného súdu ústavný súd zistil, že v posudzovanej veci bol návrh sťažovateľa na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov na okresnom súde podaný 26. júna 2012. Ústavný súd po komplexnom preštudovaní predmetného spisového materiálu dospel k čiastkovým záverom, a to že je doterajší priebeh namietaného konania pred okresným súdom poznačený tak obdobiem nečinnosti okresného súdu, ako aj jeho neefektívnym postupom.

14. Obdobie pasivity okresného súdu, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, bolo identifikované v úseku konania od 8. decembra 2015, keď vykonal okresný súd pojednávanie, ktoré odročil na neurčito na účel vykonania dokazovania a z dôvodu zmeny zákonného sudcu, do 19. januára 2017, keď vykonal vo veci sťažovateľa pojednávanie. V danom období okresný súd okrem toho, že adresoval iba opakovanú výzvu odporkyni, nevykonal iný procesný úkon a ani žiadne pojednávanie, na základe čoho kvalifikoval ústavný súd nečinnosť okresného súdu v označenom úseku rozsahom približne desiatich mesiacov. Na druhej strane ústavný súd uvádza, že akceptuje obranu okresného súdu, v ktorej tento poukázal na narušenie plynulosti postupu okresného súdu v namietanom konaní v špecifikovanom období konania, ktoré bolo spôsobené objektívnou okolnosťou – nevyhnutnými opatreniami na zabránenie šírenia pandémie choroby COVID-19. Predĺženie namietaného konania bolo v príslušnom úseku konania spôsobené objektívnou okolnosťou stojacou mimo činnosť a pomery okresného súdu, a preto ho podľa ústavného súdu nemožno pričítať na vrub okresnému súdu.

15. Ústavný súd takisto poukazuje na neefektívny postup okresného súdu, ktorý potvrdzuje uznesenie nadriadeného súdu, Krajského súdu v Bratislave z 26. októbra 2018, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu z 2. mája 2017 a vec bola vrátená okresnému súdu na nové konanie, a to z dôvodu podľa § 389 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Takisto ústavný súd konštatuje, že vo všeobecnosti okresný súd, aj keď v zásade s výnimkou jedného prípadu priebežne konal, postupoval v namietanom konaní nesústredene, a teda neefektívne, keďže sa v jeho postupe objavili početné opakované odročenia pojednávania z dôvodu doplnenia dokazovania, nepodarilo sa mu teda dokazovanie skoncentrovať tak, aby zabezpečil vydanie meritórneho rozhodnutia v primeranej dobe.

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že dĺžka namietaného konania okresného súdu je neprimeraná a že neefektívnym postupom, ako i jedným obdobím neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

18. Vec sťažovateľa bola ku dňu rozhodovania ústavného súdu o jeho ústavnej sťažnosti meritórne ukončená vydaním rozsudku z 9. marca 2021, preto ústavný súd pre okresný súd príkaz konať neformuloval.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

20. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 eur, ktoré odôvodňuje pocitmi bezmocnosti a právnej neistoty. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieťahy spôsobené neefektívnym postupom, ako i neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a neprimeranú dĺžku rozhodovania okresného súdu v namietanom konaní, ale tiež s prihliadnutím na momenty pasivity pričítateľné na vrub sťažovateľovi ako účastníkovi konania, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

21. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2020. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020

v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony 375,24 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku okresného súdu, ústavný súd vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola 1 087 eur, keďže išlo o úkon právnej služby vykonaný v roku 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 680,74 eur (bod 3 výroku rozhodnutia).

22. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu